

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BUSUIOC c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 61513/00)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

21 decembrie 2004

DEFINITIVĂ

21/03/2005

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Busuioc c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl J. CASADEVALL,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. BORRERO BORRERO,

Dna E. FURA-SANDSTRÖM, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 27 aprilie 2004 și la 30 noiembrie 2004 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la ultima dată menționată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 61513/00) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Valeriu Busuioc („reclamantul”), la 31 ianuarie 2000.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Sergiu Ostaf, avocat din Republica Moldova. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de exprimare a fost încălcat ca rezultat al hotărârilor judecătorești pronunțate în urma acțiunilor pentru defăimare înaintate împotriva sa.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. Printr-o decizie din 27 aprilie 2004, Curtea a declarat cererea admisibilă.

6. Reclamantul și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cererii (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în anul 1956 și locuiește în Chișinău, Republica Moldova. El este jurnalist.

1. Contextul cauzei

8. La 14 august 1998, ziarul săptămânal de limbă rusă „Express” a publicat un articol intitulat „*Micile afaceri ale marelui Aeroport*”, semnat de reclamant. El a citat ca surse pentru articolul său rezultatele unei investigații efectuate de el și materialele unei Comisii Parlamentare cu privire la vânzarea avioanelor. În articol se menționa *inter alia* că:

„Scandalul vânzării avioanelor moldovenești la prețuri dumping a atras atenția publică a societății moldovenești, care s-a obișnuit deja să nu fie surprinsă de asemenea evenimente. Totuși, aceste evenimente care încă continuă au oferit ziarului nostru oportunitatea de a se concentra asupra acestui subiect (a se vedea, „Express” nr. 19 și 20 din 19 și 26 iunie 1998). Acest articol este o încercare de a da o explicație evenimentelor care au avut loc în cadrul Administrației de Stat a Aviației Civile („ASAC”) în ultimii doi ani, în baza faptelor care au devenit cunoscute în urma unei investigații de presă.

În 1995, Aeroportul Internațional Chișinău („AIC”) s-a separat de Compania Aeriană de Stat „Air Moldova” și a devenit o întreprindere independentă. Directorul ASAC era L.P., în timp ce A.I. a fost numit director al AIC. Între ASAC și A.I. a fost semnat un acord pentru o perioadă de trei ani. În 1996, acordul menționat mai sus a fost reziliat pe motiv de neglijență a A.I. în îndeplinirea obligațiilor sale. Acest fapt a constituit punctul de pornire al istoriei care urmează.

A.I. nu a fost de acord cu decizia ASAC cu privire la concedierea sa și a înaintat o cerere de chemare în judecată, solicitând restabilirea sa în funcție. Deoarece procedurile judecătorești în Republica Moldova durează atât de mult, A.I., care nu putea accepta concedierea sa, a întreprins pași pentru a se adresa personalului AIC. În acest scop, el a organizat cu ajutorul susținătorilor săi o demonstrație în scuarul vechiului Aeroport. A.I. a luat cuvântul, iar esența discursului său a fost că el a fost singura persoană care, în calitate de director al AIC, a putut asigura creșterea economică a întreprinderii.

ASAC, de asemenea, a decis să ceară opinia personalului său și, în acest scop, Directorul său General, L.P., a organizat o întâlnire a adjuncților săi și a șefilor direcțiilor Aeroportului. Fiecare și-a exprimat punctul de vedere, iar opinia comună a fost că A.I. nu era persoana potrivită pentru a fi director al AIC. Prin urmare, întâlnirea administrației Aeroportului a exprimat clar neîncrederea față de A.I.

Totuși, un asemenea rezultat nu l-a descurajat pe pretendentul la conducere. El a scris chiar o foaie volantă intitulată „Apel către personalul Aeroportului”, în care se afirma: 1. ASAC l-a concediat pe nedrept pe A.I.; 2. A.I. va deveni inevitabil Director al AIC.

Aceasta s-a dovedit a fi adevărat când instanța a declarat acțiunile ASAC ilegale și a indicat restabilirea lui A.I. în funcția sa anterioară. ...”

9. Următoarele pasaje s-au referit la evenimentele care au avut loc după restabilirea în funcție a lui A.I.:

„...Epurarea și transferarea de personal au marcat restabilirea în funcție a lui A.I. Multora li s-a reamintit dezacordul lor față de candidatura lui A.I. pentru funcția de Director al AIC, exprimat la întâlnirea cu directorii și managerii. ... Odată ce el a devenit Director al Aeroportului Chișinău pentru a doua oară și după ce a realizat cu succes prima epurare de personal, prin reorganizarea structurii întreprinderii, A.I. și-a constituit „echipa” sa, care a fost creată între cele două directorate ale sale. ... actualul Director General, L.I., devotat politicii alese de către patronul său A.I. ...

...Te poți convinge de acest lucru prin exemplul unui alt salariat promovat de A.I. Este vorba de I.V. Până nu demult, I.V. lucrase undeva în sistemul transportului rutier și cunoștea despre avioane nu mai mult decât cunoaște o persoană obișnuită, și poate ceea ce i-a fost spus de către ruda sa A.I. Probabil I.V. a arătat un interes special față de problemele aeroportului, iar ideea de a-l angaja la Aeroport i-a venit rudei sale influente. În acest scop, el nici măcar nu a ezitat să inventeze o nouă funcție - Director Adjunct al Administrării. ...

...Mai târziu, A.I. i-a concediat din funcțiile lor... În locul lor el i-a numit pe (a) K.V. (care cu ceva timp în urmă a absolvit Institutul de Comunicații din Odesa), (b) S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev).

...La drept vorbind, C.P. însuși nu este un mare expert în aterizarea avioanelor...

...Una dintre cele mai colorate figuri din recrutarea lui A.I. a devenit șeful Direcției Cadre a Aeroportului, C.M. Într-adevăr, funcția sa poate fi caracterizată în felul următor: șeful Direcției Cadre a Aeroportului ar lăsa perplex chiar și un angajat al Direcției Cadre a oricărui penitenciar. Iată câteva extrase din rapoartele făcute de angajații Aeroportului:

„Vă aduc la cunoștință că de multe ori șeful Direcției Cadre a venit la Serviciul de Securitate cerând o mașină... pentru a-l duce acasă. De obicei, el era beat”.

...

„Nu am spus mult timp despre hărțuirea sexuală la care am fost supusă de către șeful Direcției Cadre, până recent, când el a venit în biroul meu și m-a invitat la vila sa de vară. Eu am refuzat, însă el a început să mă atingă. Eu m-am luptat să mă eliberez din mâinile sale și l-am amenințat că-l voi lovi cu un telefon dacă nu va înceta... Odată, când am intrat în biroul lui C.M. în scopuri legate de serviciu, el a închis ușa și m-a rugat să-i arăt sânii”.

...

... probabil nu este necesar de a descrie fiecare detaliu din aventurile acestui funcționar desfrânat (*распоясавшегося функционера*)...

...Spusele că totul este posibil (*не бoгу горшки обжигают*) sunt susținute de un alt exemplu, și anume al fostului medic veterinar, actualmente Managerul Direcției Achiziții de Servicii, C.V...

...A.I. l-a numit pe S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev)....

Totuși, acum opinia publică din Moldova este concentrată, după cum am declarat deja, asupra afacerii dubioase a vânzării avioanelor. Afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, au fost A.I. și S.I.”

10. La o dată nespecificată în anul 1998, șase angajați ai AIC - I.V., C.P., C.M., C.V., S.I. și A.I. (în continuare: „reclamanți în acțiunea civilă pentru defăimare”) – au depus acțiuni civile separate pentru defăimare împotriva reclamantului și a redacției ziarului la Judecătoria sectorului Centru. Bazându-se pe articolele 7 și 7/1 ale Codului civil, reclamanții în acțiunea civilă pentru defăimare au pretins că articolul conținea declarații care erau defăimătoare pentru ei. La 5 septembrie 1998, Judecătoria sectorului Centru a decis să conexeze toate cele șase acțiuni.

2. Constatările instanței de fond

11. La 3 decembrie 1998, Judecătoria sectorului Centru a constatat că informația conținută în articol era defăimătoare pentru fiecare din reclamanții în acțiunea civilă pentru defăimare și nu corespundea realității în ceea ce-i privește pe I.V., C.V., S.I. și A.I.. În aceeași hotărâre, reclamanților în acțiunea civilă pentru defăimare le-au fost acordate prejudicii care trebuiau plătite de reclamant și de ziar.

(i) În privința lui I.V.

12. Instanța a constatat că următorul pasaj era defăimător pentru I.V. și nu corespundea realității:

„...Te poți convinge de acest lucru prin exemplul unui alt salariat promovat de A.I. Este vorba de I.V. Până nu demult, I.V. lucrase undeva în sistemul transportului rutier și cunoștea despre avioane nu mai mult decât cunoaște o persoană obișnuită, și poate ceea ce i-a fost spus de către ruda sa A.I. Probabil I.V. a arătat un interes special față de problemele aeroportului, iar ideea de a-l angaja la Aeroport i-a venit rudei sale influente. În acest scop, el nici măcar nu a ezitat să inventeze o nouă funcție - Director Adjunct al Administrării. ...”

13. Instanța a constatat că I.V. nu era rudă cu A.I. și că nu existau probe că A.I. a fost cel care l-a invitat pe I.V. să lucreze la Aeroport și că a creat o nouă funcție în acest scop. Instanța, de asemenea, a constatat că I.V. avea studii tehnice complete și că a absolvit Academia de Administrare Publică. Reclamantul și ziarul au admis că informația despre legătura de rudenie dintre I.V. și A.I. nu era corectă. Ziarul s-a oferit să publice o înștiințare prin care s-o dezmință.

14. Instanța a indicat ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui I.V. prejudicii în mărime de 900 lei moldovenești (MDL) și, respectiv, MDL 1,350.

(ii) În privința lui C.P.

15. Instanța, în continuare, a hotărât că propoziția:

„La drept vorbind, C.P. însuși nu este un mare expert în aterizarea avioanelor”

era defăimătoare pentru C.P. Instanța a fost de acord că C.P. a făcut odată o aterizare dură la Budapesta; totuși, acel caz nu putea servi ca bază pentru a pune la îndoială întreaga sa experiență. Instanța a indicat ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui C.P. prejudicii în mărime de MDL 900 și, respectiv, MDL 1,800.

(iii) În privința lui C.M.

16. Instanța a citat în hotărârea sa următoarele două pasaje, ca fiind defăimătoare pentru C.M.:

„Una dintre cele mai colorate figuri din recrutarea lui A.I. a devenit șeful Direcției Cadre a Aeroportului, C.M.. Într-adevăr, funcția sa poate fi caracterizată în felul următor: șeful Direcției Cadre a Aeroportului ar lăsa perplex chiar și un angajat al Direcției Cadre a oricărui penitenciar”.

și

„probabil nu este necesar de a descrie fiecare detaliu din aventurile acestui funcționar desfrânat (*распоясавшегося функционера*)”.

17. Reclamantul a explicat că cuvintele folosite pentru a-l descrie pe C.M. au fost justificate de comportamentul acestuia (a se vedea paragraful 9 de mai sus). În această privință, reclamantul a prezentat trei martori. Unul dintre ei a declarat că odată C.M. era beat și că martorul a scris un raport despre acest lucru Directorului. Ceilalți doi martori erau angajate (femei) care au declarat că în câteva ocazii C.M. le-a hărțuit sexual.

18. Instanța a decis să nu admită declarațiile primului martor, deoarece nicio sancțiune nu i-a fost aplicată lui C.M. ca consecință a raportului. În ceea ce privește declarațiile celor două martore, instanța nu le-a evaluat în niciun fel.

19. Instanța a indicat ca reclamantul și ziarul să-i plătească reclamantului în acțiunea civilă pentru defăimare prejudicii în mărime de MDL 900 și, respectiv, MDL 1,350.

(iv) În privința lui C.V.

20. Instanța a constatat că propoziția:

„Spusele că totul este posibil (*не боги горшки обжигают*) sunt susținute de un alt exemplu, și anume al fostului medic veterinar, actualmente Managerul Direcției Achiziții de Servicii, C.V.”

era defăimătoare pentru C.V. și nu corespundea realității.

21. Reclamantul a admis că a fost făcută o greșeală, deoarece C.V. nu a absolvit o școală veterinară. Instanța a constatat că C.V. avea o diplomă de la o școală de business.

22. Instanța a indicat ca reclamantul și ziarul să-i plătească reclamantului în acțiunea civilă pentru defăimare prejudicii în mărime de MDL 900 și, respectiv, MDL 1,350.

(v) În privința lui S.I.

23. Instanța a constatat că frazele:

„A.I. l-a numit pe S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev)....

... afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, au fost A.I. și S.I.”

erau defăimătoare pentru S.I. și nu corespundeau realității.

24. Reclamantul a admis că a făcut o greșeală în ceea ce privește universitatea frecventată de S.I., instanța stabilind că ea avea o diplomă de la o Școală de Comerț. Referitor la „afacerea dubioasă”, reclamantul a argumentat că caracterul dubios al tranzacției cu avioanele-proprietate de stat era evident dintr-un raport oficial al unei Comisii Parlamentare și că participarea lui S.I. la încheierea acelei tranzacții nu a fost contestată nici de însăși S.I. Bazându-se pe declarațiile lui A.I. și S.I., instanța a constatat că, chiar dacă ei au fost implicați în tranzacția cu privire la vânzarea avioanelor-proprietate de stat, ei au făcut parte dintr-o comisie specială creată de Guvern în scopul tranzacției și că ei nu au fost persoanele cheie în acea tranzacție. Instanța a indicat ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui S.I. prejudicii în mărime de MDL 900 și, respectiv, MDL 1,800.

(vi) În privința lui A.I.

25. Instanța a identificat în hotărârea sa că următoarele extrase erau defăimătoare pentru A.I. și că nu corespundeau realității:

„... A.I. [...] a organizat cu ajutorul susținătorilor săi o demonstrație în scuarul vechiului Aeroport. ... El a scris chiar o foaie volantă intitulată „Apel către personalul Aeroportului”. ... Epurarea și transferarea de personal au marcat restabilirea în funcție a lui A.I. Multora li s-a reamintit dezacordul lor față de candidatura lui A.I. pentru funcția de Director al AIC, exprimat la întâlnirea cu directorii și managerii. ... Odată ce el a devenit Director al Aeroportului Chișinău pentru a doua oară și după ce a realizat cu succes prima epurare de personal, prin reorganizarea structurii întreprinderii, A.I. și-a constituit „echipa” sa, care a fost creată între cele două directorate ale sale. ... actualul Director General L.I., devotat politicii alese de către patronul său A.I. ... Te poți convinge de acest lucru prin exemplul unui alt salariat promovat de A.I. Este vorba de I.V. Până nu demult, I.V. lucrase undeva în sistemul transportului rutier și cunoștea despre avioane nu mai mult decât cunoaște o persoană obișnuită, și poate ceea ce i-a fost spus de către ruda sa A.I. Probabil I.V. a arătat un interes special față de problemele aeroportului, iar ideea de a-l angaja la Aeroport i-a

venit rudei sale influente. În acest scop, el nici măcar nu a ezitat să inventeze o nouă funcție - Director Adjunct al Administrării. ... Mai târziu, A.I. i-a concediat din funcțiile lor... În locul lor el i-a numit pe (a) K.V. (care cu ceva timp în urmă a absolvit Institutul de Comunicații din Odesa), (b) S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev). ... Mai târziu, A.I. l-a numit pe S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev).... afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, au fost A.I. și S.I.”

26. Reclamantul a prezentat un martor, care a pretins că a auzit despre o întrunire care a avut loc în Scuarul Vechiului Aeroport. De asemenea, el s-a referit la cinci angajați ai Aeroportului, care au fost concediați imediat după restabilirea în funcție a lui A.I., întru susținerea declarației sale cu privire la pretinsa epurare a personalului. Instanța a considerat că nu au existat probe că A.I. a fost cel care a organizat întrunirea din Scuarul Vechiului Aeroport sau că el a fost cel care mai târziu a organizat epurarea personalului. Instanța a constatat că, în conformitate cu procedurile existente, A.I. nu avea dreptul de a angaja sau concedia personalul. Bazându-se pe declarațiile lui A.I. și S.I., instanța a constatat, de asemenea, că chiar dacă ei au fost implicați în vânzarea avioanelor-proprietate de stat, ei au făcut parte dintr-o comisie specială creată de Guvern cu scopul încheierii tranzacției și că ei nu au fost persoanele cheie în acea tranzacție.

27. Ziarul a susținut că articolul nu intenționa să-i defăimeze pe reclamantii în acțiunea civilă pentru defăimare și că el era dispus să publice o înștiințare prin care să corecteze greșelile cu privire la fapte referitoare la legătura de rudenie dintre I.V. și A.I., și școlile frecventate de C.V. și S.I.

28. Instanța a indicat ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui A.I. prejudicii în mărime de MDL 1,800 și, respectiv, MDL 3,600 și să publice o înștiințare în care să corecteze toate declarațiile cu privire la reclamantii în acțiunea civilă pentru defăimare constatate ca fiind defăimătoare.

3. Apelul

29. Reclamantul și ziarul au depus apel împotriva acestei hotărâri la Tribunalul Municipiului Chișinău. Reclamantul a solicitat casarea hotărârii, susținând că el a prezentat suficiente probe care dovedeau corectitudinea declarațiilor făcute în articolul publicat, în pofida unor anumite erori cu privire la fapte, care erau minore și întâmplătoare.

30. În ceea ce-l privește pe I.V., reclamantul a prezentat copii ale carnetului de muncă al acestuia, care includea serviciul său anterior la o companie de asigurări specializată în asigurarea de automobile. Reclamantul, de asemenea, a argumentat că nu era nimic defăimător în declarația că I.V. era o rudă a lui A.I. și că era adevărat că funcția de Director Adjunct al Administrării nu a existat niciodată până la angajarea lui I.V.

31. Referitor la C.P., reclamantul a notat că corectitudinea declarațiilor sale a fost susținută de depozițiile scrise ale reclamantului însuși în acțiunea

civilă pentru defăimare, care a stabilit că el a fost implicat într-un accident aviatic minor la Budapesta.

32. Referitor la C.M., reclamantul a subliniat că martorii prezentați de el (angajate ale Aeroportului) au confirmat acțiunile de hărțuire sexuală și abuz (a se vedea paragrafele 9 și 17 de mai sus) comise de C.M.

33. În privința lui C.V., reclamantul a recunoscut că a făcut o greșală în ceea ce privește profilul de serviciu și că C.V. nu a fost medic-veterinar, ci avea o diplomă de studii primare de infirmier. Reclamantul nu a considerat descrierea dată de el ca fiind defăimătoare.

34. Referitor la S.I., reclamantul a declarat că confuzia a apărut cu privire la instituția pe care acesta a absolvit-o. El, de asemenea, a declarat că ea, într-adevăr, a lucrat la aspectele economice ale tranzacției privind vânzarea avioanelor-proprietate de stat și că caracterul dubios al acelei afaceri a fost dovedit de un raport oficial publicat într-o ediție a Monitorului Oficial.

35. În privința lui A.I., reclamantul a notat că corectitudinea învinuirilor a fost dovedită de depozițiile martorilor și de conținutul foii volante anexate la cererea de apel.

4. Constatările instanței de apel

36. La 5 iulie 1999, Tribunalul Municipiului Chișinău a admis parțial apelul reclamantului și a modificat hotărârea judecătorească, respingând cererea inițială depusă de C.P., pe motiv că declarația conținută în articol despre el (a se vedea paragraful 15 de mai sus) a reflectat adevărul și, prin urmare, nu a fost defăimătoare. Instanța, de asemenea, a redus mărimea prejudiciilor care trebuiau plătite de reclamant și de ziar reclamantilor în acțiunea civilă pentru defăimare. Instanța a motivat reducerea prin faptul că circulația ziarului „Express” era limitată. Prin urmare, reclamantului și ziarului le-a fost indicat să plătească MDL 450 și, respectiv, MDL 1,350 lui I.V.; MDL 900 și, respectiv, MDL 1,350 lui C.M.; MDL 180 și, respectiv, MDL 1,350 lui C.V.; MDL 180 și, respectiv, MDL 1,350 lui S.I. și MDL 900 și, respectiv, MDL 1,350 lui A.I.

5. Recursul

37. Reclamantul și ziarul au înaintat recurs la Curtea de Apel, susținând că în instanța de fond și cea de apel au fost aduse suficiente probe care au demonstrat adevărul declarațiilor făcute în articolul contestat. În special, reclamantul a notat că informația relevantă, care susținea declarațiile din articol, se conținea în raportul Comisiei Parlamentare cu privire la vânzarea ilegală a avioanelor publicată în Monitorul Oficial și, de aceea, el trebuie să fie exonerat de orice răspundere civilă.

6. Constatările instanței de recurs

38. La 7 septembrie 1999, Curtea de Apel a respins recursul ca nefondat, menținând hotărârile tribunalului și judecătorei. Instanța a conchis că articolul contestat a conținut atât afirmații defăimătoare care nu corespundeau realității, cât și afirmații care nu au fost de natură defăimătoare, dar care nu corespundeau realității. În continuare, instanța a decis că plata prejudiciilor impuse ziarului nu a încălcat în niciun fel dreptul său la libertatea de exprimare garantat de Constituție și de Legea Presei.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

39. Prevederile relevante ale Codului civil în vigoare la acel moment erau următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică are dreptul să ceară prin judecată dezmințirea afirmațiilor care îi ponegrec onoarea și demnitatea și care nu corespund realității, precum și a afirmațiilor care nu ponegrec onoarea și demnitatea, dar nu corespund realității.

(2) În cazul în care mijlocul de informare în masă ce a răspândit afirmații contestabile nu poate dovedi că ele corespund realității, instanța judecătorească îl obligă să publice, nu mai târziu decât peste 15 zile din ziua intrării în vigoare a hotărârii instanței judecătorești o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în aceeași programă sau ciclu de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat persoanei de mijloacele de informare în masă, de organizații sau de persoane în urma răspândirii unor afirmații ce nu corespund realității, precum și a unor afirmații despre viața ei personală sau familială fără consimțământul ei, se repară de către ele în folosul persoanei respective în expresie bănească. Mărimea recompensei o stabilește instanța judecătorească.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci până la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspândite de o persoană juridică, și de la zece până la o sută de salarii minime, în cazul în care acestea au fost răspândite de o persoană fizică”.

40. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 211-XIV din 9 decembrie 1998

„Audiind raportul Comisiei de anchetă pentru reexaminarea materialelor referitoare la raportul Curții de Conturi și modul de comercializare a avioanelor din patrimoniul statului, care a stabilit comiterea mai multor încălcări flagrante ale legii de către unele persoane cu funcții de răspundere din Guvernul precedent și cel actual, Parlamentul adoptă prezenta hotărâre: ...

Art. 2. – Comisia sus-numită își va continua activitatea și în termen de o lună va stabili responsabilitatea Primului-ministru, membrilor Guvernului și a celorlalte persoane cu funcții de răspundere menționate în raport înaintând Parlamentului propuneri corespunzătoare.

Art. 3. – Conducătorii instituțiilor vizate în raportul comisiei sus-numite, în termen de o lună, vor lua măsuri pentru sancționarea persoanelor cu funcții de răspundere vinovate de încălcarea legislației și vor comunica Parlamentului despre măsurile luate.

...”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

41. Reclamantul pretinde încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare, garantat de articolul 10 al Convenției, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. ...

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor ... protecția reputației sau a drepturilor altora”

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

42. Reclamantul a declarat că articolele 7 și 7/1 ale Codului civil nu sunt formulate cu suficientă precizie și claritate și că codul nu oferă o interpretare a termenilor „fapte”, „onoare”, „demnitate”, „judecată de valoare”, „apărarea disponibilă jurnaliștilor în fiecare caz” și „sarcina probațiunii”, astfel încât legea să fie clară și previzibilă.

43. În continuare, reclamantul a declarat că ingerința în dreptul său la libertatea de exprimare nu a fost necesară într-o societate democratică. În opinia sa, articolul conținea numai judecăți de valoare în ceea ce privește anumiți reclamanți în acțiunea civilă pentru defăimare și judecăți de valoare bazate pe fapte în ceea ce privește alți reclamanți în acțiunea civilă pentru defăimare. Reclamantul a declarat că nu a existat nicio necesitate socială

imperioasă pentru o ingerință în libertatea sa de exprimare, iar instanțele naționale nu au prezentat argumente relevante și suficiente care să justifice ingerința.

44. De asemenea, reclamantul a declarat că prejudiciile pe care a fost impus să le plătească au fost prea mari și, astfel, disproporționale în raport cu scopul legitim urmărit. Venitul său lunar la acel moment varia între MDL 180 și MDL 220, în timp ce coșul minim de consum era MDL 600. Conform reclamantului, el a fost concediat de la săptămânalul „Express” după proces și a plătit prejudiciile acordate în rate, pe parcursul unei perioade de peste trei ani.

2. Guvernul

45. Guvernul a fost de acord că faptele cauzei relevă o ingerință în libertatea de exprimare a reclamantului. Totuși, această ingerință a fost justificată în conformitate cu articolul 10 § 2 al Convenției.

46. Reclamantului i s-a indicat de instanță să plătească prejudicii morale pentru defăimare în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului civil. Ingerința a fost astfel „prevăzută de lege”, iar legea a fost accesibilă și previzibilă. Ea a servit scopului legitim de protecție a demnității reclamantilor în acțiunea civilă pentru defăimare; mai mult, măsura a fost necesară într-o societate democratică.

47. Bazându-se pe cauza *Janowski v. Poland* ([GC], nr. 25716/94, ECHR 1999-I), Guvernul a declarat că persoanele împotriva cărora a fost îndreptat articolul reclamantului erau funcționari publici, iar funcționarii publici trebuie să beneficieze de încredere publică, în condiții lipsite de tulburări nepotrivite, ca ei să aibă succes în îndeplinirea sarcinilor lor, astfel, poate fi dovedit ca necesar de a-i proteja de atacuri verbale ofensatorii și abuzive în timpul serviciului.

48. Guvernul a declarat că articolul publicat, ca rezultat al căruia reclamantul trebuia să plătească prejudicii, conținea declarații de fapt, și nu judecăți de valoare.

49. El a făcut referire la marja de apreciere a autorităților naționale, la evaluarea necesității ingerinței și a declarat că, unde Convenția se referă la legislația națională, este în primul rând sarcina autorităților naționale de a aplica și interpreta legislația națională. El a declarat că în această cauză autoritățile naționale nu au depășit această marjă de apreciere.

50. Guvernul, în continuare, a declarat că plata prejudiciilor impuse reclamantului (MDL 2,610 pe care reclamantului i s-a indicat de instanță să-i plătească reclamantilor în acțiunea civilă pentru defăimare) nu a fost disproporțională în raport cu scopul legitim urmărit. În acest sens, Guvernul a declarat că, în decembrie 1998, salariul mediu lunar în Republica Moldova era de MDL 351.5, iar în iulie 1999 el era MDL 298.9 (echivalentul a aproximativ EUR 25.5 în acea perioadă).

B. Aprecierea Curții

51. Așa cum au recunoscut ambele părți, Curtea constată că hotărârile instanțelor naționale și plata prejudiciilor impuse reclamantului în ceea ce privește cinci reclamanți în acțiunea civilă pentru defăimare la care s-a făcut referire în articolul relevant, au constituit un „amestec al autorităților publice” în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare în sensul primului paragraf al articolului 10. O astfel de ingerință ar constitui o violare a articolului 10, cu excepția cazului când este „prevăzută de lege”, urmărește un scop sau scopuri care sunt legitime în conformitate cu paragraful 2 al articolului și este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge un astfel de scop sau scopuri.

1. „Prevăzută de lege”

52. Una din cerințele care rezultă din expresia „prevăzută de lege” este previzibilitatea măsurii la care se referă. O normă nu poate fi considerată „lege” decât dacă ea este formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă comportamentul său: el sau ea trebuie să poată - în caz de necesitate cu consultanță corespunzătoare - să prevadă, în mod rezonabil, în dependență de circumstanțele cauzei, consecințele care pot să rezulte dintr-o acțiune concretă. Nu este necesar ca acele consecințe să fie previzibile cu certitudine absolută: experiența arată că acest lucru este nerealizabil. În timp ce certitudinea în lege este foarte dorită, ea poate duce la o rigiditate excesivă, atunci când legea trebuie să facă față circumstanțelor care se schimbă. Prin urmare, multe legi sunt inevitabil formulate în termeni care, în măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare este pusă în sarcina practicii (a se vedea, spre exemplu, *Rekvenyi v. Hungary* [GC], nr. 25390/94, § 34, ECHR 1999-III).

53. Curtea notează că ingerința pretinsă a avut o bază legală, și anume articolele 7 și 7/1 ale Codului civil (a se vedea paragraful 39 de mai sus).

54. În această cauză, Curtea nu consideră că prevederile respective sunt atât de vagi încât consecințele faptelor reclamantului să fie imprevizibile. Legile cu privire la defăimare, cu accentul lor pe onoare și reputație, au, în mod inevitabil, un caracter vag (a se vedea, *Rekvenyi v. Hungary*, citat mai sus, § 34). Totuși, acest lucru nu înlătură caracterul lor „legal” în sensul articolului 10 al Convenției. Ține de autoritățile naționale să aplice și să interpreteze legislația națională (a se vedea, spre exemplu, *Otto-Preminger-Institut v. Austria*, hotărâre din 20 septembrie 1994, Seria A nr. 295-A, p. 17, § 45). Prin urmare, Curtea consideră că ingerința a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 10 § 2 al Convenției.

2. „Scopul legitim”

55. Nu se contestă de către părți și Curtea este de acord că ingerința a urmărit scopul legitim de protecție a reputației reclamanților în acțiunea

civilă pentru defăimare. Prin urmare, rămâne a fi examinat dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”.

3. „Necesară într-o societate democratică”

(a) Principii generale

56. Libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, iar protecția care trebuie acordată presei este de o importanță deosebită. Chiar dacă presa nu trebuie să depășească limitele stabilite *inter alia* în scopul „protecției reputației sau drepturilor altor persoane”, este, totuși, sarcina ei să comunice informații și idei de interes public. Presa are nu doar sarcina de a comunica astfel de informații și idei: publicul, de asemenea, are dreptul de a le primi. Altfel, presa nu ar putea să joace rolul său vital de „câine de pază public” (a se vedea, spre exemplu, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, hotărâre din 26 noiembrie 1991, Seria A, nr. 216, pp. 29-30, § 59).

57. Cea mai atentă cercetare din partea Curții este cerută atunci când măsurile luate sau sancțiunile impuse de autoritățile naționale sunt capabile să descurajeze participarea presei la dezbateri asupra chestiunilor de interes public legitim (a se vedea, spre exemplu, *Lingens v. Austria*, hotărâre din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, § 44, *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* [GC], nr. 21980/93, § 64, ECHR 1999-III, *Thorgeir Thorgeirson v. Iceland*, hotărâre din 25 iunie 1992, Seria A nr. 239, § 68).

58. Dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai „informației” sau „ideilor” care sunt primite favorabil sau sunt privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență, dar și celor care offensează, șochează sau deranjează Statul sau orice parte a comunității. În plus, libertatea jurnalistică acoperă, de asemenea, posibile recurgeri la un anumit grad de exagerare sau chiar provocare (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, hotărâre din 24 februarie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I, p. 236, § 47).

59. Articolul 10 al Convenției nu garantează o libertate de exprimare nelimitată chiar și în ceea ce privește relatările presei cu privire la chestiuni de interes public deosebit. Conform termenilor din paragraful 2 al articolului, exercitarea acestei libertăți presupune „obligații și responsabilități”, care, de asemenea, se aplică presei. Aceste „obligații și responsabilități” pot avea însemnătate când, la fel ca și în această cauză, există o întrebare cu privire la atacul asupra reputației unor persoane private și subminarea „drepturilor altor persoane”. Datorită „obligațiilor și responsabilităților” inerente exercitării libertății de exprimare, protecția acordată de articolul 10 jurnaliștilor în ceea ce privește relatarea cu privire la chestiunile de interes general, este supusă condiției ca ei să acționeze cu bună-credință pentru a oferi informații corecte și credibile în conformitate cu etica jurnalistică (a se vedea *Goodwin v. the United Kingdom*, hotărâre

din 27 martie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II, p. 500, § 39, și *Fressoz and Roire v. France* [GC], nr. 29183/95, § 54, ECHR 1999-I).

60. Funcționarii publici trebuie să beneficieze de încredere publică, în condiții lipsite de tulburări nepotrivite, ca ei să aibă succes în îndeplinirea sarcinilor lor și, astfel, poate fi dovedit ca necesar de a-i proteja de atacuri verbale ofensatorii și abuzive în timpul serviciului (a se vedea *Janowski v. Poland* [GC], nr. 25716/94, § 33, ECHR 1999-I). Cerințele unei astfel de protecții trebuie, totuși, evaluate în comparație cu interesele libertății presei sau a discutării deschise a chestiunilor de interes public.

61. În practica sa, Curtea a făcut distincție între declarațiile de fapt și judecățile de valoare. Existența faptelor poate fi dovedită, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil probațiunii. Cerința de a dovedi adevărul unei judecăți de valoare este imposibil de îndeplinit și încalcă însăși libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului garantat de articolul 10 (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, nr. 26958/95, § 42, ECHR 2001-II). Totuși, chiar atunci când o declarație constituie o judecată de valoare, proporționalitatea unei ingerințe poate depinde de faptul dacă există un substrat factologic suficient pentru declarația contestată, deoarece chiar și o judecată de valoare fără niciun substrat factologic care s-o susțină poate fi excesivă (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, citată mai sus, § 47, *Oberschlick v. Austria* (nr. 2), hotărâre din 1 iulie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV, p. 1276, § 33).

62. În exercitarea jurisdicției sale de supraveghere, Curtea trebuie să analizeze ingerința în lumina cauzei în întregime, inclusiv conținutul remarcilor reclamantului și contextul în care el le-a făcut. În special, trebuie să se determine dacă ingerința în cauză a fost „proporțională în raport cu scopurile legitime urmărite” și dacă motivele invocate de către autoritățile naționale pentru a o justifica sunt „relevante și suficiente” (a se vedea *Janowski v. Poland*, hotărâre citată mai sus, § 30, și *Barfod v. Denmark*, hotărâre din 22 februarie 1989, Seria A nr. 149, § 28). Făcând acest lucru, Curtea trebuie să se convingă că autoritățile naționale au aplicat standarde care sunt conforme cu principiile consfințite de articolul 10 și, mai mult, că ele s-au bazat pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante (a se vedea *Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 31).

(b) Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză

63. Guvernul a declarat că reclamantii în acțiunea civilă pentru defăimare erau funcționari publici și, prin urmare, spre deosebire de politicieni, ei trebuie să beneficieze de un nivel mai înalt de protecție împotriva criticii și observațiilor nepotrivite (*Janowski v. Poland*, citat mai sus).

64. Curtea a observat în câteva cauze (a se vedea, în special, hotărârea *Janowski v. Poland*, menționată mai sus, și *Nikula v. Finland*, nr. 31611/96, ECHR 2002-II, § 48) că poate fi necesar de a proteja funcționarii publici de

atacuri ofensatorii, abuzive și defăimătoare, care au scopul de a-i afecta în îndeplinirea obligațiilor lor și de a prejudicia încrederea publică în ei și funcția pe care o dețin. Totuși, Curtea consideră că această cauză trebuie distinsă de cauzele *Janowski* și *Nikula* din următoarele motive: în primul rând, reclamantii în acțiunea civilă pentru defăimare nu erau nici funcționari ai organelor de ocrotire a normelor de drept și nici procurori; ar fi exagerat de a extinde principiul *Janowski* asupra tuturor persoanelor care sunt angajate de stat sau de întreprinderi de stat; în al doilea rând, remarcile reclamantului au făcut parte dintr-o discuție deschisă și continuă a chestiunilor de interes public. În acest context, Curtea notează că, în perioada 19 iunie - 14 august 1998, săptămânalul „Express” a publicat trei articole cu privire la tema vânzării avioanelor - proprietate de stat și la chestiunea mai largă a administrației de Stat a aviației civile, ridicând, după cum a făcut-o, o chestiune importantă de interes public, și anume administrarea și pretinsa folosire abuzivă a fondurilor publice. Mai mult, contrar declarațiilor făcute de reclamant în calitate de persoană privată în cauza *Janowski*, articolul contestat în această cauză a fost scris de reclamant în capacitatea sa de jurnalist, ceea ce ridică chestiuni cu privire la libertatea presei.

65. Prin urmare, conceptul folosit de Curte în cauza *Janowski* nu este aplicabil în această cauză. Dimpotrivă, Curtea consideră că deoarece este vorba de libertatea presei, autoritățile moldovenești au beneficiat de o marjă de apreciere mai puțin largă atunci când au decis dacă a existat o „necesitate socială impetuoasă” pentru ingerința în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare.

66. Instanțele naționale au examinat separat pasajele din articol referitoare la fiecare reclamant în acțiunea civilă pentru defăimare. Curtea, la fel, va examina separat justificarea ingerinței ca rezultat al pasajelor contestate referitoare la fiecare reclamant în acțiunea civilă.

(i) În privința lui I.V.

67. Curtea notează că reclamantul a plătit prejudicii pentru declarația că I.V. a fost angajat la Aeroport numai datorită faptului că el era o rudă a Directorului, și că o nouă funcție a fost creată special pentru el (a se vedea paragraful 12 de mai sus).

68. Curtea este de opinie că pasajul contestat conținea declarații de fapt, și nu judecăți de valoare.

69. Chiar dacă comentariile reclamantului au fost făcute ca parte a unei dezbateri a unei chestiuni de interes public, există limite ale dreptului la libertatea de exprimare în cazul în care este vorba de reputația unei persoane, reclamantul având obligația de a acționa cu bună-credință și de a verifica orice informație înainte de a o publica.

70. Se pare că reclamantul nu a verificat informația înainte de publicare, lucru pe care, în calitate de jurnalist, trebuia să-l facă. Reclamantul însuși a

admis pe parcursul procedurilor naționale că a publicat informații inexacte cu privire la legăturile de familie dintre primul și cel de-al șaselea reclamant în acțiunea civilă pentru defăimare, fără a încerca măcar să convingă instanțele că el a făcut încercări rezonabile de a verifica informația.

71. În esență, prin publicarea declarației contestate, reclamantul l-a acuzat pe I.V. de nepotism și a determinat cititorii să creadă că el a fost angajat nu datorită calităților personale, ci numai deoarece era o rudă a Directorului. Acestea au fost acuzații grave, afectând reputația personală și profesională a lui I.V.

72. Prin urmare, Curtea conchide că ingerința poate fi considerată ca fiind justificată în sensul articolului 10 al Convenției.

(ii) În privința lui C.M.

73. Curtea notează că reclamantul a inclus în articolul său câteva episoade ale pretinselor abuzuri comise de C.M. în calitatea sa de Șef al Direcției Cadre. În acest scop, reclamantul a citat plângeri formale depuse de angajați ai Aeroportului cu privire la pretinse acte de hărțuire sexuală, beție și abuz de automobilul de serviciu comise de C.M. (a se vedea paragraful 8 de mai sus). În continuare, Curtea notează că instanțele judecătorești nu au constatat niciuna din acele declarații, ca fiind inexactă sau neadevărată. Totuși, ele au constatat că limbajul folosit pentru descrierea lui C.M., în lumina acelor pretinse abuzuri, a fost defăimător (a se vedea paragraful 16 de mai sus). În special, expresii precum „figură colorată”, „șeful Direcției Cadre a Aeroportului ar lăsa perplex chiar și un angajat al Direcției Cadre a oricărui penitenciar” și „aventurile acestui funcționar desfrânat (*распоясавшегося функционера*)” au fost constatate ca fiind defăimătoare.

74. Curtea consideră că pasajele contestate au constituit exprimarea unei opinii sau a unei judecăți de valoare a cărei adevăr, prin definiție, nu este susceptibilă probațiunii. În timp ce o astfel de opinie poate fi excesivă, în special în absența unui substrat factologic, aceasta nu este cazul prezentei cauze. Curtea consideră că reclamantul a acționat cu bună-credință și în conformitate cu etica jurnalistică și că s-a dovedit că a existat un substrat factologic rezonabil pentru opinia exprimată.

75. Luând în considerație faptul că declarațiile contestate au fost făcute de un jurnalist în cadrul unei dezbateri cu privire la o chestiune de interes public și luând în considerație limbajul folosit, Curtea conchide că ingerința nu a fost necesară într-o societate democratică.

(iii) În privința lui C.V.

76. Reclamantul a fost obligat să plătească prejudicii pentru declarația că C.V. nu era calificat pentru funcția sa. În special, reclamantul a declarat că C.V. a fost numit Manager al Direcției Achiziții de Servicii, deși el avea doar calificarea unui medic veterinar. Instanțele naționale au constatat că

C.V. a absolvit, de fapt, o Școală de Business (a se vedea paragraful 21 de mai sus).

77. În opinia Curții, pasajul contestat conținea atât o declarație de fapte pretinse, cât și o judecată de valoare.

78. Se pare că reclamantul nu a verificat informația înainte de a o publica, deși, în calitate de jurnalist, el trebuia s-o facă și că informația s-a dovedit a fi incorectă și poate fi considerată ofensatoare, prejudiciind reputația lui C.V. În esență, prin publicarea declarației contestate, reclamantul a încercat să comunice cititorilor că C.V. era incompetent datorită pregătirii sale profesionale inadecvate, și anume de medic veterinar. În acest sens, reclamantul a făcut, de asemenea, o judecată de valoare bazată pe faptele în cauză, sugerând că numirea unei persoane totalmente necalificate a fost o ilustrare a faptului că într-un sistem corupt totul e posibil. Curtea notează că reclamantul însuși a admis, pe parcursul procedurilor naționale, că a publicat o informație incorectă cu privire la pregătirea profesională a lui C.V. și nu a încercat să convingă instanțele că el a făcut încercări rezonabile de a verifica informația înainte de a o publica.

79. Prin urmare, Curtea conchide că ingerința poate fi considerată ca necesară într-o societate democratică.

(iv) În privința lui S.I.

80. În privința lui S.I., reclamantul a făcut două declarații care au fost considerate defăimătoare și necorespunzând realității.

81. Mai întâi de toate, reclamantul a declarat că S.I. a absolvit un Institut de Industrie Alimentară, în timp ce instanțele naționale au constatat că ea a absolvit o Școală de Comerț (a se vedea paragraful 23).

82. Curtea consideră această situație similară cu cea a lui C.V. (a se vedea paragrafele 75-78) și conchide că ingerința ca rezultat al declarației „A.I. l-a numit pe S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev)....” poate fi considerată ca justificată în sensul articolului 10 al Convenției.

83. În ceea ce privește a doua declarație contestată, Curtea notează că reclamantul a scris că, în opinia multor angajați ai aviației civile, S.I. a fost implicat într-o „afacere dubioasă”, referindu-se la vânzarea avioanelor - proprietate de stat (a se vedea paragraful 23). În fața instanțelor naționale, reclamantul a argumentat că declarația s-a bazat pe un raport oficial al unei Comisii Parlamentare.

84. Curtea notează că tranzacția la care s-a făcut referire în declarația contestată a fost suspectată ca fiind ilegală și că o Comisie Parlamentară a făcut un raport în această privință (a se vedea paragraful 40 de mai sus). Prin urmare, a existat un anumit substrat factologic obiectiv pentru aprecierea pe care i-a dat-o reclamantul, și anume de „afacere dubioasă”. În același timp, instanțele naționale nu au stabilit că S.I. nu a fost implicat în tranzacție. Dimpotrivă, S.I. a admis pe parcursul procedurilor că a făcut

parte, împreună cu A.I., dintr-o Comisia Guvernamentală care a încheiat contractul de vânzare a avioanelor (a se vedea paragraful 24 de mai sus). În aceste circumstanțe, nu există aparențe că reclamantul a acționat cu rea-credință, cu scopul de a-l defăima pe S.I. Trebuie notat că reclamantul a făcut o cercetare rezonabilă pentru a stabili că vânzarea avioanelor a fost suspectată ca fiind ilegală și că S.I. a avut un rol în această tranzacție. Concluziile formulate de reclamant trebuie privite ca judecăți de valoare, care au avut un substrat factologic.

În acest sens, Curtea reamintește că presa joacă un rol esențial de „câine de pază public” într-o societate democratică (a se vedea *Thorgeir Thorgeirson v. Iceland*, citat mai sus, § 63). În circumstanțe în care există motive obiective de a suspecta funcționari publici de implicare în vânzări ilegale ale proprietății publice, presa trebuie să fie liberă, într-o manieră ce corespunde obligațiilor și responsabilităților sale, de a comunica astfel de informații și idei, iar publicul are dreptul să le primească.

85. Prin urmare, Curtea conchide că ingerința ca rezultat al declarației „... afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, au fost A.I. și S.I.” nu a fost necesară într-o societate democratică.

(v) În privința lui A.I.

86. Curtea a identificat patru declarații principale făcute de reclamant în privința lui A.I. care au fost constatate de instanțele naționale ca fiind defăimătoare.

87. Mai întâi de toate, instanțele au constatat că declarația reclamantului că A.I. a organizat o întrunire în Scuarul Vechiului Aeroport nu a fost adevărată (a se vedea paragraful 25 de mai sus). Se pare că reclamantul a încercat să aducă probe pentru susținerea declarației contestate, prin prezentarea unui martor și a unei copii a unei foi volante pretins publicată de A.I. (a se vedea paragrafele 26 și 35 de mai sus). Curtea notează că instanțele naționale au ignorat proba prezentată de reclamant și nu au făcut nicio evaluare a acesteia.

88. Curtea consideră că, cerând reclamantului să dovedească adevărul declarațiilor sale, iar în același timp privându-l de o posibilitate efectivă de a aduce probe în susținerea declarațiilor sale și dovedirea adevărului acestora, constatarea instanțelor moldovenești că declarația a fost defăimătoare nu poate fi considerată ca fiind necesară într-o societate democratică (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, nr. 26958/95, § 45-46, ECHR 2001-II).

89. În al doilea pasaj contestat, reclamantul a declarat că, după restabilirea în funcția de Director, A.I. a organizat o epurare a personalului. În acest sens, reclamantul s-a referit la cinci foști angajați ai Aeroportului, care au fost concediați după restabilirea în funcție a lui A.I. (a se vedea paragrafele 25 și 26 de mai sus). Instanțele naționale nu au constatat declarațiile cu privire la pretinsele concedieri ca fiind neadevărate. Ele au constatat, totuși, că pretinsa implicare a lui A.I. nu a corespuns realității,

notând că, în conformitate cu procedura existentă, A.I. nu avea dreptul să angajeze sau să concedieze personalul.

90. Curtea observă că nu poate fi spus că descrierea evenimentelor date în declarația contestată a fost în întregime nefondată. Se pare că reclamantul a făcut o cercetare rezonabilă înainte de a publica informația contestată, deoarece el știa numele celor care au fost concediați. Curtea consideră că, chiar dacă, în conformitate cu procedura existentă, Directorul nu avea dreptul să ia decizia cu privire la concedierea unui angajat, a fost rezonabil pentru un jurnalist să creadă că a existat o legătură între concedierea în masă a personalului și schimbarea Directorului. În aceste circumstanțe, Curtea constată că ingerința nu a fost necesară într-o societate democratică.

91. În al treilea pasaj contestat, reclamantul a declarat că A.I. a angajat o rudă a sa, pe I.V. (a se vedea paragraful 25 de mai sus).

92. Curtea consideră această situație ca fiind similară celei referitoare la declarația cu privire la I.V. (a se vedea paragrafele 67-72), și conchide că ingerința poate fi considerată ca justificată în sensul articolului 10 al Convenției.

93. Cu privire la a patra declarație contestată, și anume că A.I. a fost implicat împreună cu S.I. într-o „afacere dubioasă”, Curtea reiterează constatările sale cu privire la plângerea lui S.I. (a se vedea paragrafele 80-85 de mai sus). Din motive similare, Curtea conchide că ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului nu a fost necesară într-o societate democratică.

94. Reclamantul a invocat, de asemenea, mărimea prejudiciilor impuse lui ca un capăt de plângere separat.

95. Natura și severitatea pedepsei impuse sunt, de asemenea, factori care trebuie luați în considerație la evaluarea proporționalității unei ingerințe în libertatea de exprimare garantată de articolul 10 al Convenției (a se vedea spre exemplu, *Ceylan v. Turkey* [GC], nr. 23556/94, § 37, ECHR 1999-IV; *Tammer v. Estonia*, nr. 41205/98, § 69, ECHR 2001-I; și *Lesnik v. Slovakia*, nr. 35640/97, § 63, ECHR 2003-IV).

96. Luând în considerație constatarea unei violări în ceea ce privește declarațiile cu privire la C.M., S.I. și A.I., nu este necesar de a examina mărimea prejudiciilor respective impuse reclamantului. În același timp, Curtea notează că reclamantul a fost obligat să plătească MDL 450 lui I.V. și MDL 180 lui C.V. Luând în considerație salariul mediu lunar în acea perioadă în Republica Moldova și faptul că prejudiciile impuse reclamantului au fost la cel mai jos nivel prevăzut de lege (a se vedea paragraful 39 de mai sus), Curtea este de opinie că sumele nu au fost excesive.

C. Concluzie

97. Luând în considerație cele expuse mai sus, Curtea conchide:

- (1) Că nu a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile reclamantului cu privire la I.V.;
- (2) Că a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile reclamantului cu privire la C.M.;
- (3) Că nu a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile reclamantului cu privire la C.V.;
- (4) Că a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile reclamantului cu privire la S.I.;
- (5) Că a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile reclamantului cu privire la A.I.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

98. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

99. Reclamantul a pretins EUR 2,460 cu titlu de prejudiciu material, suferit ca rezultat al încălcării dreptului său la libertatea de exprimare. El a pretins că nu a putut lucra ca jurnalist după ce a pierdut procesul, deoarece toți îl considerau a fi un jurnalist rău. Prin urmare, el a trebuit să lucreze ca translator pentru bani mai puțini. Reclamantul a declarat că suma pretinsă ar acoperi prejudiciile plătite reclamantilor, banii pe care el i-ar fi obținut lucrând ca jurnalist și pierderile cauzate de inflație.

100. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant. În opinia sa, o compensație potrivită ar fi suma prejudiciilor plătite, și anume MDL 2,610 (EUR 224). Potrivit Guvernului, reclamantul lucra ca translator și până la pierderea procesului și, prin urmare, nu poate fi stabilită nicio legătură cauzală între proces și angajarea sa ulterioară.

101. Curtea este de acord cu Guvernul că reclamantul nu a dovedit existența unei legături între prejudiciile impuse lui și angajarea sa ulterioară. Prin urmare, Curtea nu acordă nicio sumă în ceea ce privește pretinsa imposibilitate a reclamantului de a lucra ca jurnalist după pierderea procesului cu privire la defăimare. Pe de altă parte, Curtea a constatat o violare a articolului 10 ca rezultat al deciziilor cu privire la toate sau unele declarații contestate făcute de reclamant în privința lui C.M., S.I. și I.V. În lumina acestora și hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă suma de EUR 125 cu titlu de prejudiciu material în ceea ce privește sumele pe care

reclamantului i-a fost ordonat de instanță să le plătească reclamantilor în acțiunea civilă pentru defăimare.

B. Prejudiciul moral

102. Reclamantul a pretins EUR 30,000 cu titlu de prejudiciu moral, suferit ca rezultat al stresului și frustrării cauzate de prejudiciile impuse lui. Ca și în cazul prejudiciului material, reclamantul a declarat că procesul cu privire la defăimare și prejudiciile impuse lui au jucat un rol foarte negativ în cariera sa și au însemnat faptul că el nu a putut găsi de lucru la niciun ziar serios. El a declarat că nu numai cariera sa a avut de suferit, dar și relațiile sale de familie.

103. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, declarând că ea este excesivă în lumina jurisprudenței Curții. El a statuat că în unele cauze simpla constatare a unei violări a fost considerată a fi satisfacție echitabilă. Guvernul, în continuare, a declarat că în orice caz, orice sumă cu titlu de prejudiciu moral nu poate depăși suma prejudiciului material, adică MDL 2,610.

104. Considerând constatările de mai sus, Curtea este de opinie că reclamantului i-a fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al încălcării dreptului său la libertatea de exprimare. Hotărând în bază echitabilă, ea acordă reclamantului suma totală de EUR 4,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

105. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 1,800 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, dintre care EUR 1,600 au fost taxe de reprezentare, iar restul cheltuieli de transport și comunicare.

106. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că reclamantul nu a dovedit pretinsele cheltuieli de reprezentare. Potrivit Guvernului, suma pretinsă de reclamant a fost prea mare în raport cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și onorariile plătite de stat avocaților din oficiu. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore petrecute de reprezentantul reclamantului lucrând asupra cauzei, în general, și cercetând jurisprudența Curții, în special, argumentând că o persoană cu o diplomă de drept a Universității de Stat din Republica Moldova nu a avut nevoie să studieze jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, deoarece se prezumă că el sau ea a studiat-o pe parcursul celui de-al doilea și al patrulea an de studiu. În opinia Guvernului, acordarea unei sume în acest scop ar echivala cu o bursă de studii.

107. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost

realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (*Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr.23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

108. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

109. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că nu a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile cu privire la I.V.;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile cu privire la C.M.;
3. *Hotărăște* că nu a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile cu privire la C.V.;
4. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile cu privire la S.I.;
5. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 10 al Convenției în ceea ce privește declarațiile cu privire la A.I.;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 125 (o sută douăzeci și cinci euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 4,000 (patru mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca

Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

7. *Respinge* unanim restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 21 decembrie 2004, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte